

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY SUDI PLENUMIINING QARORI

35 -sonli

2021_yil « 27 » noyabr

Toshkent shahri

Фуқаролик ишларини кассация тартибида кўриш бўйича суд амалиёти тўғрисида

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилганлиги, суд амалиётида масалалар келиб чиқаётганлиги муносабати билан, шунингдек қонун нормалари бир хилда ва тўғри қўлланилишини таъминлаш мақсадида, Ўзбекистон Республикасининг “Судлар тўғрисида”ги Қонунининг 22-моддасига асосланиб, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми

Қ А Р О Р Қ И Л А Д И:

1. Тушунтирилсинки, фуқаролик ишларининг кассация тартибида қайта кўрилиши биринчи ва апелляция инстанцияси судлари ҳужжатларининг қонунийлиги ва асослилиги, улар томонидан моддий ҳуқуқ нормалари тўғри қўлланилишини ва процессуал қонун талабларига риоя этилишини таъминловчи муҳим ҳуқуқий институт ҳисобланади.

2. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал кодекси (бундан буён матнда ФПК деб юритилади) 403-моддасига мувофиқ, биринчи инстанция судининг апелляция тартибида кўрилган ҳал қилув қарори ва апелляция инстанцияси судининг ажрими устидан кассация тартибида шикоят қилиш (протест келтириш) ҳуқуқи қуйидагиларга тегишли:

даъвогар, аризачи, жавобгар, учинчи шахс, уларнинг вакилларига;
тарафлар ва учинчи шахсларнинг ҳуқуқий ворисларига;

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакилга, тадбиркорлик фаолияти билан боғлиқ бўлмаган низолар бундан мустасно;

бошқа шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонун билан қўриқланадиган манфаатларининг ҳимоясида ариза берган давлат бошқарув органлари, ташкилотлар ва алоҳида фуқароларга (ФПК 53-моддасининг биринчи қисми);

ишда иштирок этишга жалб қилинмаган, аммо ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳақида суд қарор қабул қилган шахсга; прокурорга.

Ишда иштирок этувчи шахснинг вакили суд ҳужжати устидан кассация тартибида шикоят қилишга, башарти бундай ҳуқуқ ваколат берувчи томонидан берилган ишончномада махсус кўрсатилган бўлгандагина ҳақли (ФПК 69-моддасининг иккинчи қисми).

Ишда иштирок этувчи шахснинг ҳуқуқий вориси томонидан берилган кассация шикоятига ҳуқуқ ўтганлиги фактини тасдиқловчи ҳужжатлар илова қилиниши керак.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, вилоят прокурори, унга тенглаштирилган прокурор ва уларнинг ўринбосарлари прокурор иштирокида кўрилган иш бўйича кассация протести келтиришга, прокурор иштирокисиз кўрилган иш бўйича эса, ФПК 403-моддасида кўрсатилган шахсларнинг мурожаати мавжуд бўлганда кассация протести келтиришга ҳақли.

3. Тушунтирилсинки, қонунда кассация тартибида иш юритиш предмети юзасидан муайян истиснолар белгиланган. Жумладан, қуйидагилар устидан кассация тартибида шикоят (протест) берилмайди: суд буйруқлари;

суднинг қонунда устидан шикоят бериш назарда тутилмаган ёки ишнинг кейинги ҳаракатланишига тўсқинлик қилмайдиган ажримлари (масалан, иш муҳокамасини кейинга қолдириш ҳақидаги, далилларни текшириш тартибини белгилаш ҳақидаги ажримлар ва бошқалар).

4. Қонунга мувофиқ, кассация шикояти (протести) апелляция инстанцияси суди ажрими қабул қилинган кундан эътиборан бир йил ичида бевосита Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъатига берилади (ФПК 405, 405¹-моддалари).

5. ФПК 152-моддасига кўра, кассация шикояти (протести) бериш муддати апелляция инстанцияси суди қарори қабул қилинган куннинг эртасидан бошлаб ҳисобланади ва мазкур муддат охириг ойнанинг тегишли санасида тугайди. Бунда апелляция инстанцияси суди ажримининг фақат хулоса қисми эълон қилиниши кассация шикояти (протести) бериш муддатини ҳисоблашга таъсир кўрсатмайди, бироқ муддатни тиклаш ҳақидаги илтимосномани ҳал қилишда инобатга олинади.

Агар кассация шикояти (протести) процессуал муддатнинг охириг куни соат йигирма тўртга қадар ФПК 152-моддасининг еттинчи қисмида кўрсатилган усулда жўнатилган бўлса, муддат ўтмаган ҳисобланади. Бундай ҳолда кассация шикояти (протести) бериш санаси алоқа хати қабул қилинганлигини тасдиқловчи конвертдаги штамп, буюртма хат қабул қилинганлиги ҳақидаги квитанция ёхуд бошқа ҳужжат бўйича белгиланади.

6. Ўтказиб юборилган кассация шикояти (протести) бериш муддати манфаатдор шахс илтимосномасига кўра, башарти у кассация шикояти (протести) бериш муддати ўтган кундан эътиборан уч ойдан кечиктирмай берилган ва ўтказиб юборилган муддат суд томонидан узрли деб топилган бўлса, кассация инстанцияси суди судьяси томонидан тикланиши мумкин (ФПК 405¹-моддасининг иккинчи қисми).

Кассация шикояти (протести) беришнинг ўтказиб юборилган муддатини тиклаш ҳақидаги илтимоснома кассация шикояти (протести) билан бирга берилади. Қайд этилган процессуал муддатни тиклаш ҳақидаги илтимос бевосита кассация шикояти (протести) матнида бўлиши мумкин.

7. Шуни назарда тутиш лозимки, процессуал ҳаракатни амалга оширишга объектив тўсқинлик қилувчи ҳолатлар узрли сабабларга киритилиши мумкин (масалан, фавқулодда ҳолатлар, сув тошқинлари, эпидемиялар, пандемия, карантин, ишда иштирок этишга жалб қилинмаган, аммо ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳақида суд қарор қабул қилган шахснинг суд ҳужжатидан беҳабарлиги ва бошқалар).

Жисмоний шахснинг касаллиги, ночор аҳволи, унинг оилавий аҳволи (оила аъзосининг ўлими ёки оғир касаллиги), шунингдек, бошқа ҳолатлар, агар улар қонунда белгиланган муддатда кассация шикоятини беришни истисно этган ёхуд жиддий равишда қийинлаштирган бўлса, узрли сабаблар деб топилиши мумкин.

Вакилнинг ёрдами учун ёки давлат божи тўлаш учун пул маблағларининг мавжуд эмаслиги, юридик шахс вакилининг хизмат сафариди, меҳнат таътилида бўлиши, ҳуқуқшуноснинг йўқлиги кассация шикояти бериш муддати ўтказилганлигининг узрли сабаблари сифатида кўрилиши мумкин эмас.

8. Кассация шикояти (протести) беришнинг ўтказиб юборилган муддатини тиклаш ҳақидаги масала судья томонидан кассация шикоятини (протестини) иш юритишга қабул қилиш тўғрисида ажрим чиқарилаётганда муҳокама қилинади.

Муддат ўтказилганлиги муносабати билан кассация шикоятини (протестини) қабул қилишни рад этиш ҳақидаги судьянинг ажрими ФПК 407³-моддасида назарда тутилган тартибда бекор қилиниши мумкин.

9. ФПК 406-моддасида кассация шикояти (протести) шакли ва мазмунига доир талаблар белгиланганлиги сабабли, судья ҳар бир ҳолда кассация шикояти (протести) берган шахс томонидан қонунда кўрсатилган талабларга риоя қилинганлигини текшириши лозим.

10. Қонунга кўра, кассация шикоятига қуйидагилар илова қилиниши керак:

давлат божи ва почта харажатлари тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжат;

кассация шикояти вакил томонидан имзоланган тақдирда, кассация шикоятига вакилнинг имзоланган ваколатини тасдиқловчи ҳужжат.

Прокурор иштирокисиз кўрилган иш бўйича кассация протестига тараф, ишда иштирок этувчи бошқа шахслар, ишда иштирок этишга жалб қилинмаган, ammo ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳақидаги масала суд томонидан ҳал этилган шахсинг протест келтиришга асос бўлган муурожаати кўчирма нусхаси илова қилиниши лозим.

Кассация шикоятини (протестини) қайтариш, кассация шикоятини (протестини) қабул қилишни рад этиш ҳақидаги ажрим устидан берилган кассация шикоятига (протестига), шунингдек, қайтарилган шикоят (протест) ва судга тақдим этиш чоғида унга илова қилинган ҳужжатлар илова қилиниши керак.

11. Кассация шикояти берган шахс томонидан давлат божи тўлашнинг қонун билан белгиланган тартиби ва миқдорларига оид талабга риоя қилинганлиги ҳақидаги масалани ҳал қилишда судья “Давлат божи тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 5-моддасининг 1-банди, 8-моддаси ва қайд этилган Қонунга илова “Давлат божи ставкаларининг миқдорлари”га амал қилиши лозим.

Давлат божи тўлашни кечиктириш, бўлиб-бўлиб тўлаш ҳақидаги илтимоснома судья томонидан кассация шикоятини қабул қилишда ҳал қилиниши лозим.

12. Тушунтирилсинки, кассация инстанцияси суди судьяси кассация шикояти (протести) бўйича ишни суддан талаб қилиб олишга ҳақли.

Ишни талаб қилиб олиш ҳақидаги масала судья томонидан кассация шикоятини (протестини) иш юритишга қабул қилиш тўғрисидаги ажримда ҳал қилинади.

13. Кассация шикояти (протести) кассация инстанцияси судининг судьяси томонидан ўрганиб чиқилади ва у беш кунлик муддатда ФПК 407²-моддасининг иккинчи қисмида назарда тутилган қуйидаги ажримлардан бирини чиқаради::

ФПК 407³-моддасида кўрсатилган асослар аниқланганда - кассация шикоятини (протестини) қабул қилишни рад этиш тўғрисида;

ФПК 407⁴-моддасида кўрсатилган асослар мавжуд бўлганда - кассация шикоятини (протестини) қайтариш тўғрисида;

кассация шикоятини (протестини) иш юритишга қабул қилиш тўғрисида (ФПК 407⁵-моддаси).

ФПК 407³ ва 407⁴-моддаларида назарда тутилмаган асослар бўйича кассация шикоятини (протестини) иш юритишга қабул қилишни рад этиш ёки қайтаришга йўл қўйилмайди.

Кассация шикоятини (протестини) қабул қилишни рад этиш тўғрисидаги ёки кассация шикоятини (протестини) қайтариш тўғрисидаги ажримнинг кўчирма нусхаси кассация шикояти (протести) берган шахсга, кассация шикоятини (протестини) иш юритишга қабул қилиш тўғрисидаги ажримнинг кўчирма нусхаси ишда иштирок этувчи шахсларга беш кунлик муддат ичида юборилади.

14. Кассация шикоятини (протестини) қабул қилишни рад этиш тўғрисидаги ёки кассация шикоятини (протестини) қайтариш тўғрисидаги ажрим манфаатдор шахсинг аризаси бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси ёки унинг ўринбосари томонидан бекор қилиниши ва шикоят (протест) иш юритишга қабул қилиниши мумкин.

Кассация шикояти (протести) бериш учун белгиланган муддат ўтказилиб берилган ариза кўриб чиқилмайди.

Кассация шикоятини (протестини) қабул қилишни рад этиш тўғрисидаги ажрим бекор қилинганда, у кассация инстанцияси судига дастлабки мурожаат қилинган кунда берилган, деб ҳисобланади (ФПК 407³-моддасининг олтинчи қисми ва 407⁴-моддасининг еттинчи қисми).

15. ФПК 407⁶-моддасига мувофиқ, судья (суд) ишда иштирок этувчи шахслар илтимосномасига кўра, суд ҳужжатлари ижросини иш бўйича кассация инстанцияси судида иш юритиш тамомлангунига қадар тўхтатиб туришга ҳақли.

Суд ҳужжати ижросини тўхтатиб туриш ёки унинг ижросини тўхтатиб туришни рад этиш ҳақида судья кассация шикоятини (протестини) иш юритишга қабул қилиш тўғрисидаги ажримда ёхуд алоҳида ажримда кўрсатиши мумкин.

Суд ҳужжатлари ижросини тўхтатиб туришни бекор қилиш тўғрисида ишни мазмунан кўриш натижалари бўйича кассация инстанцияси суди қарорининг хулоса қисмида ёхуд кассация инстанцияси судининг алоҳида ажримда кўрсатилиши лозим.

16. Зарур ҳолларда судья (суд) ишда иштирок этувчи шахс илтимосномасига кўра, кассация инстанцияси судида иш юритиш тамомлангунига қадар ФПК 106-моддасида назарда тутилган даъвони таъминлаш чораларини кўришга ҳақли.

17. Қонунга кўра (ФПК 407⁷-моддаси), кассация шикоятини (протестини) суд муҳокамасида кўриб чиқиш учун тайинлаш тўғрисидаги масала иш судга келиб тушган кундан эътиборан беш кундан кечиктирмай ҳал қилинади.

Кассация шикоятини (протестини) суд муҳокамасида кўриб чиқиш учун тайинлаш тўғрисидаги ажримда суд мажлисини ўтказиш вақти ва жойи кўрсатилади.

Агар суд мажлиси видеоконференцалоқа режимида ўтказиладиган бўлса, бу ҳақда кассация шикоятини суд муҳокамасига кўриб чиқиш учун тайинлаш тўғрисидаги ажримда кўрсатилади, ажрим ишда иштирок этувчи шахсларга ва видеоконференцалоқа ўтказилишида кўмаклашадиган судга юборилади (ФПК 209-моддаси).

18. Қонунда ишда иштирок этувчи шахсларни иш кассация инстанцияси судида кўрилиши вақти ва жойи тўғрисида суд томонидан хабардор қилиниши мажбурийлиги белгиланганлиги сабабли, ишни кўриш вақти ва жойи ҳақида процессиштирокчилари тегишли тарзда

хабардор қилинганлиги тўғрисида маълумотлар мавжуд бўлмаганда, ишда иштирок этувчи шахслардан бирор-бирининг суд мажлисига келмаганлиги, ишни кўришни кейинга қолдиришга сабаб бўлади (ФПК 397, 407⁷, 417-моддалари).

Кассация инстанцияси суди ишда иштирок этувчи шахслар ишни кўриш вақти ва жойи ҳақида тегишлича хабардор қилинганлиги тўғрисида маълумотлар бўлганда ҳам, агар улардан бирор-бири келмаганлиги сабабини узрли деб топса, ишни кўришни кейинга қолдиришга ҳақли.

Суд муҳокамасини ўтказиш вақти ва жойи ҳақида тегишли тарзда хабардор қилинган шикоят (протест) берган шахснинг ва ишда иштирок этувчи бошқа шахсларнинг кассация инстанцияси судининг мажлисига келмаганлиги ишни уларнинг иштирокисиз кўришга тўсқинлик қилмайди.

19. ФПК 413-моддасига мувофиқ, кассация инстанцияси суди маслаҳатхонага киргунига қадар кассация шикояти берган шахс шикоятни тўлдиришга, ўзгартиришга ёки ундан воз кечишга, протест келтирган прокурор, шунингдек, юқори турувчи прокурор эса, протестни тўлдиришга, ўзгартиришга ёки қайтариб олишга ҳақли.

Шикоятдан воз кечилиши, протест қайтариб олиниши муносабати билан кассация тартибида иш юритишни тугатиш масаласи суд мажлисида шахснинг шикоятдан воз кечишга, протестни қайтариб олишга ваколати борлиги текширилгандан сўнг ҳал қилинади. Бунда шуни инобатга олиш лозимки, ФПК 69-моддаси мазмунига кўра, ишда иштирок этувчи шахснинг вакили, башарти бу ҳолат ишончномада махсус кўрсатилган бўлмаса, кассация шикоятдан воз кечишга ҳақли эмас.

Тушунтирилсинки, кассация шикоятдан воз кечилганда (протест чақириб олинганда) кассация шикояти (протести) бўйича иш юритиш тугатилади, бошқа кассация шикояти (протести) мавжуд бўлган ҳоллар бундан мустасно.

20. ФПК 47-моддасига кўра, процессуал ҳуқуқий ворислик суд процессининг ҳар қандай босқичида амалга оширилиши мумкинлигини инобатга олиб, тарафлардан бири, учинчи шахс ёки уларнинг қонуний вакил низоли ҳуқуқий муносабатдан чиқиб кетганда (фуқаронинг ўлими, юридик шахснинг қайта ташкил этилиши ва ҳ.к.), кассация инстанцияси суди бундай шахсларни уларнинг ҳуқуқий ворислари билан алмаштиришга йўл қўяди ва уларга ишдаги барча материаллар билан танишиш учун имконият беради. Ҳуқуқий ворис процессга кирганлиги ҳақида кассация инстанцияси суди ажрим чиқаради. Бунда процессдан чиқиб кетган иштирокчининг барча ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳуқуқий ворисга ўтади.

21. ФПК 415-моддасига мувофиқ, кассация шикояти (протести) бўйича иш кассация инстанцияси суди томонидан ишни суд муҳокамасига

тайинлаш тўғрисида ажрим чиқарилган кундан эътиборан бир ойдан ортиқ бўлмаган муддатда кўрилади.

Алоҳида ҳолларда кассация шикоятини (протестини) кўриб чиқиш муддати суд томонидан кўпи билан бир ойга узайтирилиши мумкин.

Кассация шикоятини (протестини) кўриш муддати узайтирилганлиги тўғрисидаги ажрим чиқарилади.

22. ФПК 416-моддаси мазмунига кўра, ишни кассация тартибида кўраётганида суд ишдаги материаллар бўйича қуйидагиларни аниқлаши керак:

суднинг ҳал қилув қарори, ажримда баён қилинган хулосаларнинг иш ҳолатларига мувофиқлигини;

биринчи ва апелляция инстанцияси судлари томонидан моддий ҳуқуқ нормалари тўғри қўлланилганлиги ва процессуал қонун талабларига риоя этилганлигини;

биринчи ва апелляция инстанцияси судлари томонидан қабул қилинган суд ҳужжатларининг уларнинг мазмуни ва шаклига нисбатан қонунда белгиланган талабларга мувофиқлигини.

23. Кассация инстанцияси судида ишни кўриб чиқиш ФПК 417-моддасида назарда тутилган тартибда, ФПК 45-бобида назарда тутилган хусусиятларни инобатга олган ҳолда, амалга оширилади.

24. ФПК 418-моддасига кўра, кассация инстанцияси суди томонидан иш юритишни тўхтатиб туриш ФПК 10-бобида назарда тутилган асослар ва тартибда амалга оширилади.

Иш юритиш тикланганлиги тўғрисида кассация инстанцияси суди ажрим чиқаради ва ишда иштирок этувчи шахсларни иш кўриладиган кун тўғрисида хабардор қилади.

25. Тушунтирилсинки, ишни кассация тартибида кўришда суд янги далилларни текшириш ва янги фактларни аниқлашга ҳақли бўлмасдан, биринчи ва апелляция инстанцияси судлари томонидан моддий ҳуқуқ нормалари тўғри қўлланилганлиги ва процессуал қонун талабларига риоя қилинганлигини иш материаллари бўйича текширади.

Биринчи инстанция судида кўриб чиқиш предмети бўлмаган янги талаблар, шу жумладан, даъво муддатини қўллаш тўғрисидаги талаб, кассация инстанцияси суди томонидан кўриб чиқилмайди.

26. Кассация инстанцияси суди кассация шикоятини (протестини) мазмунан кўриб чиқиш натижалари бўйича ажрим чиқаради.

Кассация инстанцияси суди ажрими ишни кўриш тугаши биланоқ дарҳол чиқарилади. Алоҳида ҳолларда, асослантилган ажримни тайёрлаш беш кунгача бўлган муддатга кечиктирилиши мумкин бўлиб, бироқ ажримнинг хулоса қисми суд томонидан кассация муҳокамаси тамомланган мажлисда эълон қилиниши керак.

27. Кассация инстанцияси судининг эътибори кассация шикоятида (протестида) келтирилган ҳар бир вақти унинг асосли ёки асоссизлиги

ҳақидаги хулосани ажримда кўрсатган ҳолда муҳокама қилиш зарурлигига қаратилсин.

Кассация инстанцияси суди ажримнинг хулоса қисмида ишни шикоятни (протестни) кўриш натижалари тўғрисидаги хулосалар, шу жумладан, суд харажатлари тақсимланиши кўрсатилиши керак.

Кассация инстанцияси суди чиқарилган ажримни эълон қилганидан сўнг, суд процесси иштирокчиларига қабул қилинган ажримнинг мазмун-моҳиятини, унинг устидан шикоят қилиш тартибини, шунингдек, суд мажлиси баённомаси билан танишиш муддатини тушунтириши шарт.

28. ФПК 399¹-моддасига мувофиқ, кассация тартибида суд ҳужжатини бекор қилиш ёки ўзгартиришга қуйидагилар асос бўлади:

иш учун аҳамиятга эга бўлган ҳолатлар тўлиқ аниқланмаганлиги;

суд аниқланган деб ҳисоблаган, иш учун аҳамиятга эга бўлган ҳолатларнинг исботланмаганлиги;

суднинг ҳал қилув қарорида баён этилган хулосаларнинг иш ҳолатларига мувофиқ келмаслиги;

моддий ва (ёки) процессуал ҳуқуқ нормаларининг бузилганлиги ёки нотўғри қўлланилганлиги.

29. Моддий ҳуқуқ нормаларини бузиш ёки нотўғри қўллаш деганда, биринчи ва апелляция инстанцияси судлари томонидан қўлланилиши лозим бўлган қонун ёки бошқа қонунчилик ҳужжати қўлланилмаганлиги ёхуд қўлланилиши лозим бўлмаган қонун ёки бошқа қонунчилик ҳужжати қўлланилганлиги тушунилади.

Шуни назарда тутиш лозимки, процессуал ҳуқуқ нормалари бузилиши ёки нотўғри қўлланилиши, башарти бу ишнинг нотўғри ҳал этилишига олиб келган бўлса, суд ҳужжатларини бекор қилишга асос бўлади. Шу билан бирга процессуал қонуннинг ФПК 399³-моддасида назарда тутилган ҳолларда бузилиши ҳар қандай ҳолда биринчи ва апелляция инстанцияси судларининг суд ҳужжатларини сўзсиз бекор қилиш учун асос бўлади.

Шуни назарда тутиш лозимки, агар қонун ҳуқуқий муносабатлар вужудга келган пайтда амалда бўлган қонунчилик ҳужжати қўлланилишига йўл қўйса, биринчи ва апелляция инстанцияси судлари томонидан ўз кучини йўқотган қонунчилик ҳужжати қўлланилганлиги суд қарорларини бекор қилиш учун асос бўлмайди.

30. ФПК 419-моддасига мувофиқ, кассация инстанцияси суди кассация шикоятини (протестини) кўриш натижалари бўйича қуйидагиларга ҳақли:

ҳал қилув қарорини, ажримни, қарорни ўзгартиришсиз, кассация шикоятини (протестини) эса қаноатлантирмасдан қолдиришга;

ҳал қилув қарорини, ажримни, қарорни тўлиқ ёхуд қисман бекор қилишга ва ишни янгидан кўриш учун юбормасдан янги ҳал қилув қарори, ажрим ёки қарор қабул қилишга;

ҳал қилув қарорини, ажримни, қарорни ўзгартиришга;

ҳал қилув қарорини, ажримни, қарорни бекор қилишга ва ишни янгидан кўриш учун юборишга;

ҳал қилув қарорини, ажримни, қарорни тўлиқ ёки қисман бекор қилишга ва аризани кўрмасдан қолдиришга ёхуд иш юритишни тўлиқ ёки қисман тугатишга;

айрим суд ҳужжатларини бекор қилишга ва иш бўйича илгари қабул қилинган суд ҳужжатларидан бирини ўз кучида қолдиришга.

31. Кассация инстанцияси суди, агар биринчи ва апелляция инстанцияси судлари томонидан суд ҳужжатлари қонунга мувофиқ чиқарилган деган хулосага келса, кассация шикоятини (протестини) қаноатлантirmасдан, суд қарорларини эса, ўзгаришсиз қолдиришга ҳақли.

32. Кассация инстанцияси суди ФПК 122 ва 124-моддаларида кўрсатилган асослар бўйича суд ҳужжатларини бутунлай ёки қисман бекор қилишга, аризани кўрмасдан қолдиришга ёхуд иш юритишни тугатишга ҳақлидир.

33. Тушунтирилсинки, кассация инстанцияси суди ФПК 399¹-моддаси биринчи қисмининг 1-банди ва 399³-моддасининг иккинчи қисмида назарда тутилган асослар мавжуд бўлганда суд қарорларини бекор қилишга ва ишни янгидан кўриш учун биринчи ёки апелляция инстанцияси судига юборишга ҳақли.

34. ФПК 419-моддасининг 4-бандини қўллашда шуни инобатга олиш лозимки, ушбу асос бўйича ишни янгидан кўриш учун биринчи ёки апелляция инстанцияси судига юборишга иш учун аҳамиятли бўлган ҳолатлар тўлиқ аниқланмаган, ишда иштирок этишга жалб қилинмаган шахсларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари тўғрисида суд томонидан ҳал қилув қарори қабул қилинган, шунингдек, арз қилинган талаб бўйича ҳал қилув қарори қабул қилинмаган ҳолларда, йўл қўйилади.

Биринчи инстанция суди томонидан даъво предмети ёки асосини ўзгартириш, даъво талаблари миқдорини ўзгартириш тўғрисидаги аризани (ФПК 44-моддасининг иккинчи қисми), шунингдек, қарши даъво аризасини (ФПК 200-моддаси) иш юритишга қабул қилишни асоссиз рад этилиши ҳал қилув қарори ва апелляция инстанцияси суди ажримини бекор қилиш учун асос бўлади.

35. Шуни назарда тутиш лозимки, суд харажатларини тақсимлаш масаласининг ҳал этилмаганлиги ёки нотўғри ҳал этилганлиги ўз-ўзидан суд ҳужжатини бекор қилишга ёхуд ўзгартиришга асос бўлмайди. Бундай ҳолда кассация инстанцияси суди ажримининг хулоса қисмида суд харажатларини ФПК 138-141-моддаларида назарда тутилган қоидалар бўйича янгидан тақсимлаш ҳақида кўрсатилади.

36. Кассация инстанцияси суди ФПК 261-263-моддаларида назарда тутилган асослар мавжуд бўлганда ўз ташаббуси билан ёки ишда иштирок этувчи шахслар ёки ушбу моддаларда кўрсатилган бошқа шахслар аризасига биноан қуйидагиларга ҳақли:

кассация инстанцияси суди ажрими ёзувида йўл қўйилган хатоларни ва аниқ кўришиб турган арифметик хатоларни тузатишга;
 қўшимча ажрим чиқаришга;
 ажримни тушунтиришга.

Ушбу масалалар суд мажлисида ишда иштирок этувчи шахсларни уни ўтказиш вақти ва жойи ҳақида хабардор қилган ҳолда кўрилади. Бироқ, мазкур шахсларнинг келмаганлиги бу масалаларни ҳал этиш учун тўсқинлик қилмайди.

37. Апелляция инстанцияси судида кўрилган биринчи инстанция судининг ажрими устидан, агар бу қонунда назарда тутилган ёки ишнинг кейинги ҳаракатланишига тўсқинлик қиладиган бўлса, кассация тартибида шикоят қилиниши (протест келтирилиши) мумкин.

Апелляция инстанцияси судида кўрилган биринчи инстанция судининг ажрими устидан кассация тартибида шикоят (протест) бериш ва уни кўриш, суднинг ҳал қилув қарори устидан кассация шикояти (протести) бериш ва кўриш учун назарда тутилган қоидалар бўйича амалга оширилади.

38. Кассация инстанцияси суди хусусий шикоятни (протестни) кўриб чиқиш натижалари бўйича қуйидагиларга ҳақли:

ажримни ўзгаришсиз қолдиришга;

ажримни бекор қилишга ва ишни мазмунан кўриш учун биринчи инстанция судига юборишга;

ажримни бутунлай ёки қисман ўзгартиришга ёхуд бекор қилишга ва масалани мазмунан ҳал қилишга.

Биринчи ёки апелляция инстанцияси судининг ишнинг кейинги ҳаракатланишига тўсқинлик қилувчи ажримини (масалан, аризани кўрмасдан қолдириш, иш юритишни тугатиш тўғрисидаги ва ҳ.к.) бекор қилинганда, кассация инстанцияси суди ишни биринчи ёки апелляция инстанцияси судига мазмунан кўриб чиқиш учун юборади.

39. Кассация шикояти иш кассация инстанцияси судида кўрилгандан сўнг келиб тушганда, уни берган шахсга ишни кассация тартибида такроран кўриш тўғрисида протест киритиш ҳақидаги ариза билан Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси, Бош прокурори ёки уларнинг ўринбосарларига мурожаат қилиш ҳуқуқи тушунтирилади (ФПК 407³-моддаси биринчи қисмининг 3-банди).

40. Тушунтирилсинки, ФПК 403-моддасида кўрсатилган шахслар Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси, Бош прокурори ёки уларнинг ўринбосарларига ишни кассация тартибида такроран кўриш ҳақида протест киритиш тўғрисидаги ариза билан кассация шикояти (протести) бериш муддати ичида, мазкур муддат ўтган ҳолларда эса, ажрим чиқарилган кундан бошлаб бир ой ичида мурожаат қилишга ҳақли. Мазкур муддатлар ўтганидан кейин берилган ариза кўриб чиқилмайди (ФПК 419³-моддаси).

ФПК 399¹-моддаси биринчи қисмининг 4-бандида назарда тутилган асослар мавжуд бўлганда, Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси, Бош прокурори ёки уларнинг ўринбосарлари кассация тартибида кўриб чиқилган суд ҳужжатлари устидан ишни кассация тартибида такроран кўриш тўғрисида протест киритишга ҳақли.

Ишни кассация тартибида такроран кўриш беш нафар судьядан иборат таркибда ФПК 417-моддасида назарда тутилган қоидаларга асосан амалга оширилади.

41. Кассация инстанцияси суди давлат органи ёки бошқа орган, ташкилот, мансабдор шахс ёки фуқаронинг фаолиятида қонун ҳужжатлари бузилиши факти аниқланганда, уларнинг суд процессида иштирокидан қатъий назар, хусусий ажрим чиқаришга ҳақли. Агар суд уларнинг ҳаракатларида жиноят аломатларини аниқласа, бу ҳақда жиноят иши кўзғатиш масаласини ҳал қилиш учун тегишли материалларни илова қилган ҳолда прокурорга хабар беради.

Хусусий ажрим чиқарилганлиги ҳақида суд мажлисида эълон қилинади ва бу ҳақда суд мажлиси баённомасида кўрсатилади.

42. Фуқаролик ишларини ўз вақтида ва тўғри ҳал этилишини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъатига ишларни кассация тартибида кўриш бўйича суд амалиётини ҳар чоракда умумлаштириш тавсия этилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Олий суди раиси

К.Камилов

Пленум котиби,
Олий суд судьяси

И.Алимов